

י"ט באלול תשע"ו, 22.9.2016

גיליון מס' 527

פרשת כי תבוא

סיפור חדש, במילים ישנות

מאת אסתר פישר, מירב

אמנם ריחות אלול וסתיו באוויר, אך בשבת הקרובה כשנקרא את פסוקי הפתיחה של פרשת 'כי תבוא' לרגע נרגיש פסח ואביב. הפסוקים המוכרים של "אַרְמִי אֲבָד אָבִי, וַיָּרֵד מִצְרַיִם... " הלא הם "מקרא ביכורים", יזכירו ודאי את ליל הסדר שהרי פסוקים אלו והדרשות עליהם מהווים את החוליה המרכזית של ההגדה, וזאת על אף שהקשר המקראי הינו ל"רגל" אחר לגמרי – חג השבועות.

מדוע נבחרו פסוקים אלו להיות 'סיפור יציאת מצרים' בליל הסדר ולא הסיפור המקראי עצמו מספר שמות, הכולל את כל הפרטים והדרמה?

שאלה זו נדונה רבות בפרשנות והמסורתית ובמחקר ומספר תשובות נתנו עליה: יש שראו את הסיבה דווקא בקוצרה של הפרשה או ב'עממיותה', ובהיותה מתוך כך שגורה על לשון העם. היו שהדגישו שדווקא הקשר לחג השבועות הוא-הוא הרקע למיקומה בפסח, המהווה את פתיחת 'עונת' העומר.

הרב דוד סילבר (בספרו 'צא ולמד') מציע שבחירת 'ארמי אבד אבי' היא דווקא בשל מיקומה בספר דברים "המתאר מתוך פרספקטיבה של זמן אירועים שונים שאירעו לעם ישראל, ולא מספר שמות שבו מסופר סיפור הגאולה המקורי". בספר דברים קהל היעד של משה הוא קהל של אנשים שלא נכחו פיזית באירועים הגדולים של מופתי מצרים וקבלת התורה, אך באופן פרדוכסלי דווקא מרחק זה מקנה להם יתרון על פני אבותיהם. ראיית ה'תמונה הגדולה', ממרחק הזמן, מאפשרת לעיתים חוויה מעצימה יותר אפילו ממי שחוה את החוויות ממש על בשרו.

הרב סולוביציק תולה את הסיבה בקוצר הפרשה, אך לא מסיבות פרקטיות של 'טרחת הציבור' אלא בענין המהותי של 'ודורש כל הפרשה כולה': מהותה של ליל הסדר הינו ה'מדרש'. המלל המקורי צריך להיות מועט על מנת שהדרשה וההרחבה יתאפשרו מתוכה. לא האירועים ופרטיהם הם ענייננו בערב זה, אלא פרשנות ודרשנות המלים של 'ארמי אבד אבי'.

ליל הסדר ובתוכו מצוות 'והגדת לבנך' מסמל את ההעברה הבין דורית של תולדות עמנו. המדרש של 'ארמי אבד אבי' עומד במוקדו. בארי צימרמן, שהלך לעולמו לא מכבר, הגדיר יפה את ההבדל בין 'פשט' ו'דרש' – פשט, אומר צימרמן, הוא להגיד את אותו הרעיון שבפסוק, במילים חדשות. 'דרש' לעומת זאת, הוא להגיד רעיון חדש, במילים

הישנות. כל העברה בין דורית הינה בעצם נסיון לספר 'סיפור חדש במילים ישנות', ובכך לחבר בין העבר, ההווה והעתיד. מרכזיות המדרש בליל הסדר הינה אחדות של תוכן וצורה: המדיה של הסיפור, המדרש, הוא-הוא המסר – של מסורת ושל חידוש.

מכל הסיבות הנ"ל, פרשיית 'ארמי אבד אבי', אין טובה ממנה להיות 'סיפור יציאת מצרים' בהגדה של פסח. וכמה טוב לפגוש בה שוב בימי אלול וסתיו, על מנת להזכיר לנו עד כמה המתודה המדרשית מושרשת עמוק בתרבות היהודית, ומאמנת אותנו חדשות לבקרים לומר 'דברים חדשים במילים ישנות'.

אסתר פישר הינה המנהלת החינוכית במדרשת עין הנצי"ב, ממייסדות ומנחות בית מדרש "ניגון נשים" במדרשה באורנים. תושבת מירב, נשואה לבני ולהם חמישה ילדים.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בעזרת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בעזרת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il